

Pojistné podvody v České republice

Bakalářská práce

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby

Autor práce:

Michal Soukup

Vedoucí práce:

Ing. Karina Tátek Benetti, Ph.D.
Katedra ekonomické statistiky

Zadání bakalářské práce

Pojistné podvody v České republice

Jméno a příjmení: **Michal Soukup**
Osobní číslo: E16000490
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby
Zadávající katedra: Katedra ekonomické statistiky
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek. 2. Pojistné podvody a jejich formy. 3. Úvod do pojistné praxe v České republice. 4. Pojistné podvody a jejich řešení společností Kooperativa, zhodnocení vlastních výsledků a vlastních řešení. 5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

KARFÍKOVÁ, Marie a Vladimír PŘIKRYL. 2010. pojišťovací právo. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-45-5. HRADEC, Milan. 2014. Pojistné podvody. Praha: Eupress. ISBN 978-80-7408-089-0. DUCHÁČKOVÁ, Eva. 2015. Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-87865-25-5. OECD. OECD Insurance Statistic 2017. OECD Publishing, 2018. ISBN 978-92-64-30342-3. PROQUEST. 2017. Databáze článků ProQuest [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/> Konzultant: Ing.Miroslav Novák.

Vedoucí práce:

Ing. Karina Tatek Benetti, Ph.D.
Katedra ekonomické statistiky

Datum zadání práce:

1. října 2018

Předpokládaný termín odevzdání: 31. května 2020

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

L.S.

Ing. Jan Öhm, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2018

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS/STAG se shodují.

16. prosince 2019

Michal Soukup

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí práce Bc. Ing. Karině Tatek Benetti, Ph.D., která mi ochotně pomáhala při zpracování práce. Díky jejímu odbornému vedení, podnětných postřezích a cenných radách dospěla práce do její finální podoby.

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Pojistný podvod v České republice“ se zabývá problematikou pojistných podvodů především v neživotním pojištění. První část se zabývá charakteristikou pojišťovnictví a rozdělením, vývojem a specifickými vlastnostmi pojistných podvodů, včetně trestně právního hlediska. Další část obsahuje vyšetřování pojistných podvodů zahrnující indikátory, které pojišťovny využívají pro včasné odhalení podvodů. Dále jsou popsány programy pro odhalování pojistných podvodů. Následují příklady pojistných podvodů v pojištění vozidel. V poslední části práce se zkoumá vývoj počtu pojistných podvodů v období od roku 2008 až do roku 2017. Jsou popsány vybrané faktory ovlivňující počet pojistných podvodů a je provedena korelace mezi vývojem počtu pojistných podvodů a vývojem počtu automobilů za sledované období.

Klíčová slova

pojistný podvod, pojistný trh, prevence pojistných podvodů, neživotní pojištění, trestný čin, pojištění

Annotation

This bachelor's thesis called "Insurance Frauds in Czechia" deals with the problem of insurance frauds, especially in non-living part. The first part of this thesis is covering characteristics of insurances and it's dividing, development and specific features of insurance frauds, including law breaking frauds. Next part consists of investigation of insurance frauds, including indicators, which insurance companies use for dealing with frauds. The following part of the work is focused on describing programs for exposing insurance frauds. Following, examples of insurance frauds in the category of car vehicle insurance. In the last part of the thesis is investigating the development of the amount of insurance frauds during the period between the years of 2008 and 2017. Selected factors, that affect the amount of insurance frauds, are described, and the correlation between the development of the amount of insurance frauds and the development in the number of car vehicles during the tracked period is made.

Key Words

insurance fraud, insurance market, preventive insurance fraud, insurance, non-life insurance, criminal act

Obsah

Seznam zkratek.....	9
Seznam grafů a tabulek.....	10
Úvod.....	11
1. Charakteristika pojišťovnictví.....	12
2. Rozdělení, vývoj a specifické vlastnosti pojistného podvodu	14
2.1 Pojistný podvod	14
2.2 Právní úprava pojistného podvodu.....	15
2.3 Dělení pojistných podvodů	16
2.3.1 Vnitřní a vnější pojistné podvody.....	17
2.3.2 Oportunistické a organizované podvody	17
2.3.3 Dělení pojistných podvodů podle předmětu útoku.....	18
2.4 Vývoj počtu pojistných podvodů	21
3. Vyšetřování pojistných podvodů.....	25
3.1 Příčiny páchaní pojistných podvodů a kriminogenní faktory pojistných podvodů. .	26
3.1.1 Indikátory průběhu a vzniku pojištění	27
3.1.2 Indikátory dokumentování pojistné události	27
3.1.3 Indikátory podvodu z pojištění domácnosti a budov	27
3.1.4 Indikátory pojištění podnikatelů a průmyslových objektů	28
3.1.5 Indikátory podvodu v úrazovém pojištění	28
3.1.6 Indikátory v pojištění motorových vozidel.....	28
3.1.7 Indikátory naznačující podvod v cestovním pojištění	29
3.2 Odhalování pojistných podvodů	29
3.2.1 Systém výměny informací o podezřelých okolnostech	30
3.2.2 Aداstra Fraud Management Systém (AFMS)	31
3.2.3 Virtual Crash	31
3.2.4 Hlasový analyzátor na pojistné podvody.....	31
4. Příklady pojistných podvodů u motorových vozidel.....	32
4.1 Uzavření pojistné smlouvy až po dopravní nehodě	32
4.2 Fingování dopravní nehody.....	32
4.3 Dopravní nehoda v podnapilém stavu	33
4.4 Uplatnění fiktivní smlouvy	33
4.5 Záměrně spáchaná dopravní nehoda	33
5. Zhodnocení výsledků trhu v rámci pojistných podvodů vozidel.....	35
5.1 Vývoj počtu pojistných podvodů u motorových vozidel.....	35

5.2	Vývoj prokázané škody u podvodů z pojištění motorových vozidel	36
5.3	Pojistné podvody podle druhu pojištění za sledované období.....	37
5.4	Vybrané faktory ovlivňující nárůst počtu pojistných podvodů v pojištění motorových vozidel	38
5.5	Regresní analýza.....	40
Závěr.....	45
Seznam použité literatury.....	47

Seznam zkratek

AFMS	Adastra Fraud Management Systém
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
MDČR	Ministerstvo dopravy České republiky
SVIPO	Systém výměny informací o podezřelých okolnostech
TUL	Technická univerzita v Liberci

Seznam grafů a tabulek

Graf 1: Vývoj počtu pojistných podvodů (2010-2018)

Graf 2: Pojistné podvody dle výše prokázané hodnoty (2010-2018)

Graf 3: Pojistné podvody podle druhu pojištění

Graf 4: Jednorozměrný lineární regresní model

Tabulka 1: Počet pojistných podvodů u pojištění vozidel

Tabulka 2: Výše prokázané škody z pojistných podvodů u pojištění vozidel

Tabulka 3: Vývoj počtu motorových vozidel v ČR

Tabulka 4: P-hodnota a R-squared hodnota zkoumaných modelů

Tabulka 5: Analýza dílčích T-testů

Tabulka 6: Analýza rozptylu (F-test) v regresi

Úvod

Pojistné podvody jsou v současné době velmi často probíraným tématem. Podvody jsou všeobecně brány jako trestný čin, které nepatří do společnosti a měli by být eliminovány. Bohužel u pojistných podvodů tomu tak úplně není. Značná část populace je toho názoru, že při uskutečnění pojistného podvodu nikdo nepřijde k úrazu, existenci pojišťoven to nijak závažně neovlivní a pojišťovny v mnoha případech snižují výplatu pojistného a to neoprávněně. Mnoho z těchto hypotéz, které se často šíří mezi dnešní populací, zkresluje pohled na závažnost pojistných podvodů. Tato práce poukazuje, že se jedná o závažný trestný čin, který poškozuje nejen pojišťovnu, pojišťovací trh, ale i poctivé klienty pojišťoven.

Bakalářská práce s názvem „Pojistný podvod v České republice“ se bude primárně zabývat pojistnými podvody v neživotním pojištění se zaměřením na pojištění motorových vozidel. Cílem této práce je stanovit vybrané faktory ovlivňující nárůst pojistných podvodů v pojištění motorových vozidel a pomocí rešerše odborné literatury, dedukce, syntézy dílčích poznatků, elementárních statistických analýz a pokročilé statistické regresní analýzy zjistit, jestli existuje statistický vztah mezi objemem pojistných podvodů a vybranými faktory.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá charakteristikou pojišťovnictví, spolu s právní úpravou a základním vývojem pojistných podvodů. Následně bakalářská práce seznamuje s vyšetřováním pojistných podvodů, které zahrnují indikátory napomáhající k odhalení podvodného jednání a systémy pro včasnou detekci pojistných podvodů. Dále jsou představeny případy pojistných podvodů u pojištění motorových vozidel, které jsou již uzavřeny, nebo stále probíhá jejich vyšetřování policií České republiky. Následně jsou, za pomoci sekundárních dat od České Asociace pojišťoven a ministerstva dopravy, elementárně popsány vývoje počtu pojistných podvodů a vývoje počtu automobilů v České republice za časové období od roku 2008 až do roku 2017. Na základě těchto dat je provedena jednosměrná regresní analýza na potvrzení statistického vztahu, mezi vývojem počtu pojistných podvodů a vývojem počtu automobilů v České republice.

1. Charakteristika pojišťovnictví

Pojišťovnictví je specifickým oborem ekonomiky, který zahrnuje všechny pojišťovací instituce, které podnikají v pojištění v dané ekonomice, ve všech jejich formách. Primárním úkolem je finanční eliminace rizik ovlivňující činnost lidí za pomoci peněžního fondu. V České republice se pod pojmem pojišťovnictví chápe specifické odvětví, které se zabývá pojišťovnictvím, zajišťovnictvím a zprostředkovatelskou činností v oblasti komerčního pojištění a s tím spojenými činnostmi. Subjekty, které se řadí pod pojem pojišťovnictví jsou tyto (Ducháčková 2012):

- pojišťovny,
- zajišťovny,
- pojišťovací zprostředkovatelé,
- státní dozor nad pojišťovnictvím,
- česká asociace pojišťoven.

Pojišťovny

Pojišťovny lze charakterizovat jako finanční instituce, které na sebe přenáší rizika vzniku negativních důsledků nahodilých událostí, které zapříčiní újmu na majetku, zdraví či životu pojištěného. Pojišťovna je právní subjekt, který musí mít od orgánu státního dozoru nad pojištěním povolení k provozování pojišťovací činnosti (Ducháčková, 2015).

Zajišťovny

Zajišťovna je právnická osoba, která na sebe přebírá pojistná rizika pojišťoven nebo jiných zajišťoven. V případě pojistné události, kdy výplaty náhrady škod přesahují možnosti pojistitele, nebo by došlo k neblahým finančním důsledkům, zajišťovna přebírá část rizik pojištění. (Ducháčková, 2015) V České republice dochází k pojistným událostem takového rozsahu, že je nutný zásah zajišťovny spíše ojediněle, a to hlavně při povodních. Dá se říci, že zajišťovna je tak pojišťovnou pojišťovny (URM, 2018).

Pojišťovací zprostředkovatelé

Pojišťovací zprostředkovatelé jsou právnické nebo fyzické osoby, které na základě povolení od ČNB mohou poskytovat služby na finančním trhu. Usnadňují pojistníkům lépe se orientovat v trhu pojistných produktů, a kvůli dlouhodobé praxi v tomto odvětví pomáhají s výběrem potřebné pojišťovací služby. Dá se říci, že pojišťovací zprostředkovatelé jsou mezičlánkem mezi pojistníky a pojistiteli. Pro podnikání v této oblasti se zprostředkovatelé řídí zákonem č. 38/2004 Sb. (ČAP, 2014).

Státní dozor nad pojišťovnictvím

Důvěryhodnost a stabilitu pojišťovnictví nelze zajistit pouze tržním mechanismem. Z tohoto důvodu je pro činnost pojišťoven, zajišťoven a pojistné zprostředkování regulováno, a to hlavně v podobě právních předpisů. Jedná se o dohled, který slouží nejen k stabilizaci pojišťovnictví, ale také k ochraně pojistníků, pojištěných a oprávněných osob (ČNB, 2018).

Česká asociace pojišťoven

ČAP je zájmovým sdružením založeným na podporu zabezpečení a spolupráci pojišťoven a zajišťoven. Mezi hlavní úkoly ČAP patří sjednocování a vytváření pravidel, posilování spolupráce pojišťoven, zasahovat při sporech mezi členy asociace, vytváření nástrojů proti pojistným podvodům a informování veřejnosti o vývoji pojistného trhu (ČAP, 2014).

2. Rozdělení, vývoj a specifické vlastnosti pojistného podvodu

Podvody jsou všeobecně považovány za velmi nebezpečnou formu trestné činnosti. Zasahují do obecné i hospodářské kriminality, jsou různorodé, sofistikované a existuje nepřehledné množství typů pachatelů od různých organizovaných skupin až po obyčejné, doposavad bezúhonné občany. Tato kapitola se bude věnovat skutečnostem, které jsou s pojistnými podvody úzce spojeny a mírně nastíní dopady jak na pojišťovny, tak i na pojištěnce (Hradec, 2014).

2.1 Pojistný podvod

Pojistný podvod představuje jednání, kterého se dopouštějí záměrně právnické nebo fyzické osoby za účelem získání určité výhody, finančních prostředků, navýšení svého majetku nebo jiného prospěchu na úkor pojistitele (pojišťovny) (Ducháčková, 2015). Z průzkumů veřejného mínění v České republice vychází, že pojistný podvod není brán s takovou vahou, jako je tomu u jiných trestních činů. Je to tak převážně z dvou příčin. Mnoho lidí se setkala se situací, kdy pojistitel nevyplatil smluvní částku v plné výši a tím byl pojištěnec ochuzen. Z tohoto jednání vzniká u pojištěnce pocit ochuzení a chce od pojišťovny plnou náhradu, což může vést až k pojistnému podvodu a nepochopení závažnosti tohoto trestního jednání. Druhou příčinou je, že mnoho lidí platí pojistné celý život a škodovou událost nikdy neměli, tak jim přijde „férové“, když pojistná událost konečně nastane, trochu nadhodnotit částku škody. Tento přístup musí pojišťovna začlenit do nákladů a od toho se odvíjí vyšší cena pojistného nejen pro takto smýšlející lidi, ale i pro poctivé klienty pojišťoven (RED, 2017).

Pachatelem pojistného podvodu je každý, kdo úmyslně při sjednávání nebo při výplatě pojistné částky zamlčí podstatné údaje, uvede nepravdivé údaje, klame o svém věku nebo zdravotním stavu, nadhodnocuje cenu majetku při sjednávání pojištění nebo úmyslně vyvolá pojistnou událost. Takovéto jednání je souzeno jako trestní čin podle § 210 trestního zákona. Pachateli hrozí trest odnětí svobody ve výši až 10 let (ČAP, 2014).

Příklady podvodného jednání v pojišťovnictví uvádí „finanční vzdělávání“ ve spolupráci s ČAP. Mezi ně patří (Finanční vzdělávání, 2008):

- úmyslné zamlčování podstatných údajů,
- nadhodnocení majetku při uzavírání pojištění a následně uměle vyvolané pojistné události,
- pojištění již poškozené věci jako nepoškozené,
- úmyslné nadhodnocení vzniklé škody,
- úmyslné uvádění hrubě zkreslených nebo nepravdivých údajů,
- různé kombinace uvedených jednání.

2.2 Právní úprava pojistného podvodu

V České republice je pojistný podvod upraven 5. hlavou § 210 trestního zákoníku, který nabyl platnosti 1.1 2010. Tento zákon oproti předchozí úpravě přinesl mnohé změny, a to hlavně znění skutkové podstaty pojistného podvodu.

První odstavec § 210 trestního zákona pojednává o nepravdivém nebo hrubě zkresleném podání údajů nebo zamlčení podstatných údajů. V souvislosti s uzavíráním nebo změnou pojistné smlouvy, s likvidací pojistné události nebo při uplatnění práva na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění. V takovém případě hrozí majiteli trest v podobě odnětí svobody až na dvě léta a zákaz činnosti nebo propadnutím věci.

Ustanovení § 210 trestního zákona o trestném činu pojistného podvodu ve svém druhém odstavci uvádí, že stejným způsobem bude potrestán ten, kdo v úmyslu opatří sobě nebo jinému prospěch, vyvolá nebo předstírá událost, s níž je spojeno právo na plnění z pojištění nebo jiné obdobné plnění, nebo stav vyvolané pojistné události udržuje, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

V Třetím odstavci § 210 trestního zákona o pojistných podvodech je upraveno, že odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li činem uvedeným

v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Znění tohoto odstavce je oproti předchozí úpravě zákona velmi odlišná.

Čtvrtý odstavec § 210 trestního zákona stejně jako třetí navazuje na 1 a 2 odstavce, pojednává, že odnětí na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, působí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.

Pátý odstavec § 210 trestního zákona říká, že odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného nebo takovým činem začnou škodu.

V šestém odstavci § 210 trestního zákona o pojistných podvodech se píše, že odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu (§ 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f).

V posledním sedmém odstavci § 210 trestního zákona je uvedeno, že i pouze příprava pojistného podvodu je trestná (Trestní zákoník, 2016).

2.3 Dělení pojistných podvodů

Nejprve je důležité popsat základní druhy a formy pojištění, aby se později mohla kapitola věnovat specifickému dělení pojistných podvodů. V České republice se rozeznávají dvě formy pojištění. Prvním je pojištění zákonné. Povinnost pojištění pro příslušné subjekty vyplývá ze zákona, kdy se pojistná smlouva nesjednává, ale vyplívá z právního předpisu. Příkladem toho je pojištění odpovědnosti za škodu při provozu vozidla nebo zemědělské pojištění. Druhým je pojištění smluvní to se dále dělí na pojištění dobrovolné a pojištění povinné. Dobrovolné pojištění se sjednává mezi zájemcem o pojištění a pojišťovnou, a to v závislosti na rozhodnutí zájemce o pojištění (Ducháčková, 2015). Pojištění, kde je uzavření smlouvy účastníků uloženo právním předpisem, se nazývá povinné smluvní pojištění. V takovémto případě právní předpis přímo ukládá povinnost uzavřít pojistnou smlouvu. Tato forma pojištění se používá při rizikových činnostech, kdy hrozí zvýšené riziko újmy

poškozeného, a ten, jenž škodu zavinil, by neměl dostatek financí na vyplacení poškozeného (Karfíková, Příkryl, 2010).

Pojistných podvodů existuje nespočet. Proto nemá smysl je jednotlivě vypisovat. Vhodnější je rozdělit pojistné podvody podle vhodných charakteristik a typů.

2.3.1 Vnitřní a vnější pojistné podvody

Další možností, jak dělit pojistné podvody, je podle osoby pachatele. Pachatelé se dělí na vnitřní (interní) nebo vnější (externí).

Pachatelem vnitřního pojistného podvodu je zaměstnanec pojišťovny, která má většinou spolupachatele (pojistníka). Pachatel jako zaměstnanec pojišťovny dobře zná prostředí, nedokonalosti a slabá místa pojistného produktu, ve kterém chce podvod spáchat. Tento druh podvodů se obtížněji odhaluje a působí větší škody. U vnějšího pojistného podvodu je pachatelem jen pojistník (osoba, která uzavřela pojistnou smlouvu). V tomto případě osoba udává nepravdivé, zkreslené nebo jinak časově zařazené informace, které hrají v jeho prospěch. Spolupachatelem může být jiná osoba (s výjimkou pracovníka pojišťovny), například lékař nebo soudní znalec (Hradec, 2014).

2.3.2 Oportunistické a organizované podvody

Oportunistické podvody jsou nejčastěji páchaným druhem pojistných podvodů. Charakteristické jsou tím, že k nim dochází nahodile bez přičinění pachatele. Ten se však pokouší využít skutečnou pojistnou událost, aby získal finanční prostředky od pojišťovny. Když dojde k pojistné události, pojistník nahlásí škodu pojišťovně a zároveň se snaží uplatnit i škody, které vůbec nenastaly. Většinou se jedná o škody menší finanční náročnosti (okolo desetitisíců korun). Nejčastěji se vyskytují u pojištění motorových vozidel. U motorových vozidel se jedná o navyšování vzniklé škody nebo falšování dokladů o opravě.

Organizované podvody jsou naopak výjimečně se vyskytující, ale mají znatelně větší finanční dopady. Pro tyto podvody je charakteristické, že jsou předem připravené, podílí se na nich více osob a sjednání pojištění slouží pouze k předem připravenému podvodu. Mezi

typické příklady tohoto podvodného jednání patří například páchání dopravních nehod „do kruhu“ kdy více osob naplánuje odcizení vozidla, fingování dopravních nehod u již poškozených vozidel, opakované hlášení stejné pojistné události, plánovaný požár firmy ve finančních potížích, fingování zdravotního stavu za pomoci lékařů nebo spolupráce s klientem, likvidátorem, policistou atd. Odhalování takovýchto podvodů bývá pro pojišťovny složitější, protože skupina lidí má předem promyšlený plán, který často zahrnuje i zaměstnance pojišťovny (Hradec, 2014).

2.3.3 Dělení pojistných podvodů podle předmětu útoku

Z tohoto hlediska se dají pojistné podvody dělit na životní pojištění (pojištění osob) a neživotní pojištění (pojištění majetku a odpovědnosti)

Životní pojištění

Životní pojištění kryje rizika, která ohrožují životy lidí. V rámci těchto pojištění se vyplácí pojistné plnění v případě pojistných událostí, které se týkají života pojištěných osob nebo jiných osob. V životním pojištění jsou kryta základní dvě rizika, a to riziko smrti a riziko dožití. Tyto dvě rizika se čím dál častěji kombinují, přičemž bývají do krytí životního pojištění začleněna i další rizika z neživotního charakteru jako invalidita, úraz, vážné nemoci atd. Životní pojištění je takzvaně obnosové. To znamená, že se vždy sjednává na určitou předem stanovenou částku. Tato částka udává maximální limit, který se vyplácí v případě pojistné události (Ducháčková, 2015). Pojistná jednání v životním pojištění vznikají především u:

- pojištění léčebných výloh,
- pojištění příjmu v době pracovní neschopnosti,
- pojištění vážných chorob,
- úrazové pojištění (Hradec, 2014).

Pojištění léčebných výloh se převážně uzavírá s cestovním pojištěním pro cesty do zahraničí. Pokud u tohoto pojištění nastane podvodné jednání, je velmi těžko odhalitelné, protože k předstíranému onemocnění nebo úrazu dojde mimo Českou republiku. Převážně

se jedná o úraz, který vůbec nenastal, nebo o ztrátu „neexistujících“ zavazadel (Zámečník, 2019).

U **Pojištění příjmu v době pracovní neschopnosti** nastává příležitost k podvodu v případě, kdy je daný subjekt pracovně schopný a svůj stav pouze předstírá. Lidé, kteří čerpají nemocenskou jsou povinni sdělit svoji platnou adresu místa pobytu, aby je mohl zaměstnavatel nebo pracovníci státní správy navštívit a zkontrolovat. Jelikož mezi lidmi koluje nepodložená informace, že kontroly chodí výjimečně, už vůbec ne o víkendu atd. tak se toho snaží často využít a být placeni za „dovolenou“ (Koníček, 2013).

Pojištění vzácných chorob není na pojistném trhu moc dlouho, a lidé s ním nejsou moc seznámeni. Statistiky říkají, že více než 80 % lidí nemá finanční rezervy v případě vzácných chorob, přitom pouze cena invalidního vozíku se pohybuje okolo 800 000 korun českých. Pojistitelé nabízejí toto pojištění v různých kombinacích a několika skupinách. Komerčně se dá připojistit proti riziku Alzheimerovy choroby, encefalitidy, roztroušené sklerózy, aidsu, a nejžádanějším produktem v posledních letech je pojištění na výdaje plynoucí z léčby rakoviny. V tomto druhu pojištění pachatelé uvádějí pojistiteli nepravdivé informace o jejich stavu, kdy zatajují vážnou nemoc při sjednávání pojistné smlouvy, na kterou se pojišťují. Nebo na lékařskou prohlídku posílají jinou zdravou osobu. V těchto případech hraje významnou roli zdravotnické zařízení při vytváření lékařské zprávy a tím se stává spoluviníkem. (Pavlišta, 2012).

V životním pojištění se nejvíce pojistných podvodů odehrává právě v **úrazovém pojištění**. Za rok 2018 bylo odhaleno 248 pojistných podvodů v oblasti úrazového pojištění, což představuje 40 % z celkového počtu podvodů v životním pojištění (Bubák, 2019). Úrazové pojištění se sjednává pro fyzické osoby pro případ způsobení trvalého poškození nebo smrti. V tomto druhu pojištění je skutková podstata pojistného podvodu nejčastěji naplněna zatajením nebo zkreslením stavu pojištěného, dobou a místem poranění. Velmi často se dá setkat i s tím, že pachatelé uzavírají pojistnou smlouvu až po úraze (Pavlišta, 2012).

Neživotní pojištění

Primární podstata tohoto pojištění je ochrana proti finančním důsledkům nahodilosti, která se projevuje především v konstrukci neživotních pojištění. Zejména u klasických

majetkových pojištění, ve kterých se odškodňuje nahodilé poškození věcí, jež patří pojištěnému (Ducháčková 2012). Tato forma pojištění zahrnuje krytí velké škály pojistných nebezpečí neživotního charakteru. Rizika, která jsou kryta v rámci neživotního pojištění jsou rizika ohrožující zdraví a životy osob (úraz, invalidita apod.). Rizika, které vyvolávají přímé věcné škody (strojná rizika, odcizení, živelná rizika a vandalství). Dále rizika vyvolávající finanční ztráty (úvěrová rizika, přerušení provozu, odpovědnostní rizika atd.) (Ducháčková 2015). Pojistná jednání v neživotním pojištění vznikají především u:

- pojištění majetku,
- pojištění podnikatelů,
- pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel,
- havarijní pojištění (Hradec, 2014).

Pojištění majetku je rozsáhlý druh pojištění, který kryje rizika, jejichž uskutečněním dochází ke škodám na majetku (zničení, poškození, ztráta věcných hodnot). Pojišťovny nabízí různé konstrukce tohoto produktu. Krytí jednotlivého určeného rizika (požár), krytí několik předem stanovených rizik (FLEXA) nebo pojištění All Risk, jež kryje všechna rizika související s daným pojistným objektem (Ducháčková, 2015). Mezi typické podezřelé chování naznačující pojistný podvod patří pojištění s minimem výluk, předchozí událost stejné povahy, změny dat příčin vzniku, absence/příliš mnoho svědků nebo nedávné ocenění majetku) (Hradec, 2014).

V rámci **pojištění podnikatelů** je uplatňováno velké množství druhů pojištění. K těm nejžádanějším se řadí pojištění živelné, technické, pojištění pro případ přerušení provozu, dopravní pojištění, pojištění havarijní, pojištění skel, pojištění proti odcizení atd. (Ducháčková, 2015). Chování, které spadá u detektivů pojišťoven pod podezřelé se vyznačuje utlumováním činnosti firmy, absencí zbytků poškozených věcí, firma je ve finančních potížích/na prodej, absence bezpečnostních zařízení nebo absence/přemíra dokladů (Hradec, 2014). U podnikatelského pojištění se podvody nevyskytují tak četně, ale výše krytí je vysoké. Příkladem toho je vyšetřování pojišťovny Generali, která za rok 2018 odhalila 24 podvodných jednání v tomto oboru a prokázaná škoda pojišťovny by činila 64 milionů korun (Generali, 2019).

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel je pojištění povinné. Slouží pro ochranu poškozených při dopravních nehodách. Díky existenci tohoto pojištění má pojištěný právo, aby za něho pojišťovna uhradila škodu, za kterou pojištěný odpovídá těm, kteří utrpěli škodu v souvislosti s provozem motorového vozidla pojištěného. (Ducháčková, 2015). Česká republika se populačně za rok 2018 pohybovala okolo 10,5 milionů. Pouze osobních registrovaných automobilů za tentýž rok činil přes 5,5 milionů. Z toho lze vyvodit závěr, že na každého druhého obyvatele v České republice spadá vlastnictví jednoho automobilu. Při takovém množství automobilů nastávají často dopravní nehody, při kterých viník nemá dostatek financí na odškodnění osoby s poškozeným vozidlem. Z tohoto důvodu je tento druh pojištění povinný a velmi frekventovaný. To dává příležitost k mnoha pojistným podvodům (Autoweb, 2018).

Mezi typické podezřelé chování naznačující pojistný podvod patří nahlášení pojistné události po delší době od jejího vzniku, vysoká cena vozu, pojistná událost před zaplacením pojistného, vozidlo bylo před vznikem škody na prodej, více vozidel na leasing, havárie vozidla krátce po dovozu ze zahraničí nebo jsou faktury za opravu ve větším rozsahu od neznačkových servisů bez odpovídajícího vybavení.

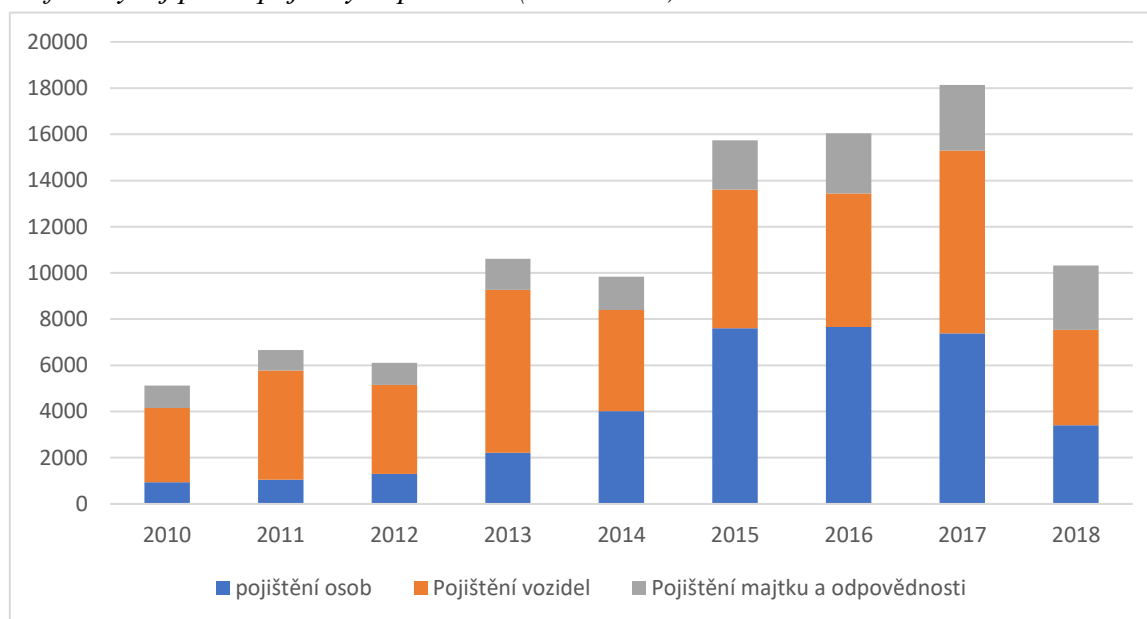
Obdobným pojištěním je **havarijní pojištění**, které se odlišuje tím, že není povinné. Kryje škody na motorových vozidlech, které řidič svým jednáním zavini, nebo byl poškozen druhou osobou. Tento druh pojištění kryje havárie, odcizení, vandalismus, živelní pohromy atd. Hlavně u movitějších vozů se poslední dobou stává havarijní pojištění nedílnou součástí. Podezření na podvodné jednání u tohoto pojištění je shodné s pojištěním motorových vozidel (Hradec 2014).

2.4 Vývoj počtu pojistných podvodů

Pojistit se dá téměř na cokoli, a to otevírá větší prostor k pojistným podvodům. Vždy se najdou tací, kteří najdou způsob, jak to využít. Proto pojišťovny čím dál více kladou velký důraz na odhalování takovýchto „podvodníků“. Ačkoli odhalených pojistných podvodů stále přibývá, nemusí to být pouze tím, že by přibývali podvodníci. Tento nárůst se dá spíše připsat zvýšené intenzitě práce pojišťoven a nasazení sofistikovaných nástrojů pro detekci pojistných podvodů (Českovdatech, 2018). Každá pojišťovna na území ČR má různý počet

klientů, jiné vyšetřovací metody nebo systémy na detekci podvodů. To se odráží v počtu sporných pojistných událostí a ve škodné prokázané hodnotě pojišťoven. Příkladem toho je Česká pojišťovna, kdy za rok 2018 zaznamenala škody za 378 milionů korun. Kooperativa odhalila větší počet pojistných podvodů a škody činili za rok 2018 o polovinu méně než u České pojišťovny, a to 190 milionů korun (Proquest, 2019).

Graf 1: Vývoj počtu pojistných podvodů (2010-2018)

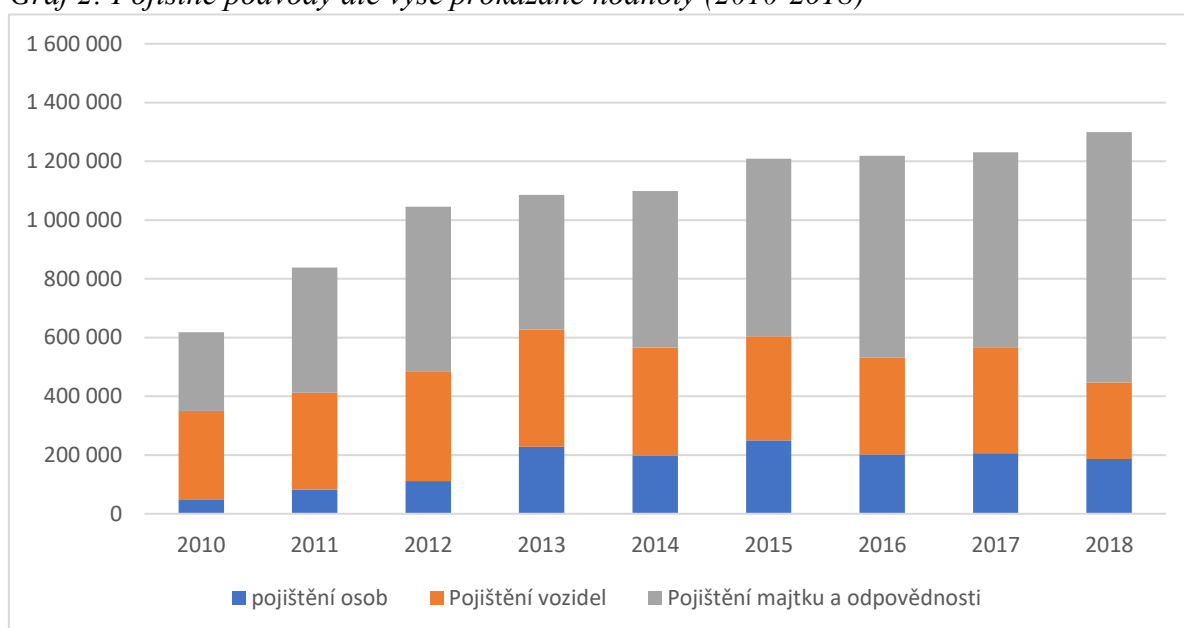

Zdroj: vlastní zpracování; ČESKOVDATECH.CZ. 2018. *Pojistné podvody po česku*. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/82-pojistne-podvody-po-cesku/>

Z grafu je zřejmé, že počet pojistných podvodů se navyšuje. Práce zde sleduje zajímavý vývoj, kdy od roku 2010 následuje po nárůstu podvodů pokles, pak opět nárůst, a tento vzorec se opakuje až do roku 2015. Následující období sleduje každý rok mírný nárůst, velký pokles pojistných podvodů nastává až v roce 2018 a to o 57 %. Od roku 2010 do roku 2016 se počet pojistných podvodů téměř ztrojnásobil a to z 5121 na 16 043. Toto navýšení je způsobeno několika faktory, a to již zmíněnou rozvíjející se technologií na odhalování pojistných podvodů, navyšujícím se počtem obyvatelstva ČR a rafinovanějšími technikami podvodníků. Razantní výkyvy se dají vysvětlit nahodilými katastrofami, které zasáhnou Českou republiku. Příkladem toho jsou roky 2013 a 2015, kdy je navýšení odhalených pojistných podvodů zapříčiněno z jisté míry povodněmi (Daňhelka, 2014).

Mnoho lidí neváhá využít situace a pokusí se při katastrofě jako jsou povodně také obohatit, přestože nebyli katastrofou zasaženi, nebo záměrně nadhodnotí finančně i věcně škodu. Za rok 2018 je největší propad odhalených pojistných podvodů u pojištění vozidel a osob. Zatímco počet podvodů v oblasti pojištění majetku a odpovědnosti zůstalo zhruba na stejné úrovni. I přes to, že za rok 2018 počet odhalených pojistných podvodů prudce klesl, výše škod se navýšila, a to zhruba o 68 milionů korun, což činí 1,3 miliardy korun. To poukazuje, že počet odhalených pojistných podvodů není jediným faktorem ovlivňujícím výši prokázané škody z pojistných podvodů.

Graf 2: Pojistné podvody dle výše prokázané hodnoty (2010-2018)

Zdroj: vlastní zpracování; ČESKOVDATECH.CZ. 2018. *Pojistné podvody po česku*. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/82-pojistne-podvody-po-cesku/>

Podle zveřejněných čísel ČAP je zřejmé, že výše škod způsobených pojišťovacími podvody rostla za rok 2018 rychleji, než tomu bylo v minulých letech. Zatímco počet pojistných podvodů prudce klesl a to o 7 816 oproti roku 2017. Již zmíněný propad odhalených pojistných případů u pojištění vozidel a osob by měl zapříčinit i pokles výše prokázané škody za rok 2018, ale průměrná výše škody na jeden podvod u těchto dvou druhů pojištění se téměř zdvojnásobil, což má za důsledek nárůst celkové hodnoty. Pojistné podvody se vyskytují po celé ČR, ale podle údajů z pojišťovny Allianz se podvody s největší prokázanou škodou vyskytují v Praze, Moravskoslezském kraji a v Ústeckém kraji. Tyto tři kraje tvoří

necelých 55 % celkové prokázané škody z celé ČR. Naopak mezi kraje, které mají prokázanou škodu z pojistných podvodů velmi nízkou patří Plzeňský kraj, Liberecký kraj nebo Olomoucký kraj (Českovdatech, 2018).

3. Vyšetřování pojistných podvodů

Vyšetřováním pojistných podvodů se zabývají orgány činné v trestním řízení, a to zejména v těch rozsáhlejších případech a interní specialisté v pojišťovnách. Interní pracovníci pojišťovny, častěji se nazývající „detektivové“, se často nabírají přímo z řad bývalých příslušníků policie z útvaru vyšetřování hospodářské kriminality. Tímto pojišťovny docílí, že detektivové již mají bohaté zkušenosti s trestní činností v oboru pojistných podvodů. Při nashromáždění dostatku důkazů předávají případ orgánům činným v trestním řízení k zahájení trestního stíhání. Provádění interního šetření je vždy přizpůsobeno okolnostem případu (rozsah podvodného jednání, stupeň nebezpečnosti, výše škody, počet osob atd). Zvláštním postupem se šetří pojistné podvody, při jejichž spáchání hraje roli interní zaměstnanec pojišťovny (Hradec 2014).

Interní šetření je primárně prováděno za účelem zjištění a zdokumentování všech okolností šetřeného případu. Především k identifikaci příčiny, která umožnila takovéto jednání a odhalení slabých stránek v kontrolním mechanismu pojišťovny. Nejpodstatnějším úkolem vnitřního šetření je získání a uchování důkazů o provádění podvodného jednání. Na základě těchto důkazů se rozhodne, jestli se jednalo o jednání proti zájmu dané pojišťovny a jak bude šetřená záležitost ukončena. Management společnosti nadále rozhodne, zda bude případ řešen jako pojistný podvod a předán příslušným orgánům činným v trestní řízení.

Pro detektivy pojišťoven je velmi obtížné prokázat, zda se jedná o pojistný podvod, nebo jestli se jedná pouze o řadu okolností naznačující pojistný podvod. Následné vynaložené finance na šetření pojistného případu, kde se nejedná o podvod, mohou být velmi vysoké a odráží se ve výši pojistného. Z tohoto důvodu musí vyšetřovatelé využívat zkušeností zejména z oblasti práva a vyšetřovacích postupů. Dále je nezbytné, aby byli velmi dobře obeznámeni s likvidačním postupem, a musí mít cit pro vyhledávání a zkoumání zvláštních okolností pojistného případu. Čím dál častěji je využíváno ze strany pojišťovny zařízení na detekci podvodů „detektor lži na pojistné podvody“. U některých pojišťoven je úspěšnost tohoto zařízení velmi vysoká, naopak některé pojišťovny se setkávají s problémem, že detektor pojistných podvodů vykazuje úspěšnost menší než 50 %. Pojišťovny také využívají ke spolupráci detektivní agentury, nebo soukromé detektivy, kteří dokáží velmi efektivně operovat zejména na regionální úrovni.

3.1 Příčiny páchaní pojistných podvodů a kriminogenní faktory pojistných podvodů.

Mezi příznaky a podezřelé okolnosti naznačující páchaní trestného činu v oblasti pojišťovnictví můžeme zařadit časovou posloupnost, průběh pojištění, osobní a dokumentační indikátory. Indikátor je signál, který naznačuje, jestli se jedná pouze o ojedinělý pojistný podvod, nebo jde o součást více pojistných podvodů (Porada, Pršal, 2001). Je mnoho příčin vedoucích k páchaní pojistných podvodů. Mimo základní příčiny jako je mentalita obyvatelstva dané země, ekonomická krize a růst nezaměstnanosti, je nutné zmínit příčiny, které jsou zjištěny až po dlouhodobém vyšetřování a využití zkušeností pojišťovacích detektivů. Mezi tyto příčiny se řadí:

- Finanční potíže pojištěné osoby.
- Neefektivnost pojistného vztahu.
- Z pohledu pojištěné osoby nízké plnění od pojišťovny v předešlých pojistných událostech.
- Celkem nízké riziko odhalení podvodu a trest, který nepředstavuje pro pojištěnce velkou hrozbu v případě odhalení.
- Fakt, že kriminogenním jednáním není poškozena přímo osoba, ale společnost.

Indikátory pojistných podvodů odborně nazývané „kriminogenní faktory“ jsou ukazatelé signalizující úmysl pojištěné osoby k podvodnému jednání a získání neoprávněného majetkového prospěchu. Pojistný podvod může být identifikován v jakékoliv fázi pojistné události a existuje velké množství indikátorů pro odhalení trestného jednání. Indikátory lze vztahovat k řadě okolností souvisejících s pojistným vztahem, zejména k pojistné smlouvě, pojištění nebo k pojistníkovi. Tyto okolnosti jsou podstatné jak pro odhalování pojistných podvodů kriminální policií, tak pro činnost pracovníků pojišťoven.

3.1.1 Indikátory průběhu a vzniku pojištění

U tohoto indikátoru pachatel již pojistný podvod plánuje předem, nebo jej napadne v průběhu pojistného vztahu. Mezi indikátory naznačující trestní jednání patří absence pojistné historie, přerušování pojištění, spáchání více škod v krátkém časovém úseku, zatajení dřívějšího trestného jednání, zatajení nebo zkreslení podstatných informací před uzavřením pojistné smlouvy (Hradec 2014).

3.1.2 Indikátory dokumentování pojistné události

Dokumentace je nezbytná k posouzení jak výpočtu výše pojistného plnění, tak i pro zjištění, jestli se nejedná pouze o fingovanou pojistnou událost. Proto je nutné jednat na základě originálních dokumentů z nabytí majetku nebo z originálů o provedené opravě. Mezi indikátory, které naznačují podezřelé trestné chování se řadí pozměnění dokladů o nabytí věci, chybějící doklady, nebo naopak přebytek dokladů, nebo fakt, že jsou doloženy pouze fotokopie dokladů o nabytí věci nebo dokumenty pocházející z více zdrojů (Hradec 2014).

3.1.3 Indikátory podvodu z pojištění domácnosti a budov

U indikátorů podvodu z pojištění domácnosti a budov při likvidaci škodných událostí z movitého majetku, nemovitého majetku nebo fyzických osob je velké množství sporných faktů. V tomto druhu pojištění je značné množství indikátorů, mezi ně například patří ztráta pouze jednoho cenného předmětu, odcizení značné hotovosti, nahlášený majetek neodpovídá standardům pojistného výrazné nadhodnocování majetku, nefunkčnost bezpečnostních zařízení, absence důkazu násilného vniknutí, četnost pojistných událostí, nepřesný popis odcizeného majetku nebo fakt, že je nemovitost na prodej (Hradec 2014).

3.1.4 Indikátory pojištění podnikatelů a průmyslových objektů

V tomto druhu pojištění není odhalen pojistný podvod tak často jako u ostatních druhů pojištění, ale výše škod je naopak velmi vysoká. U indikátorů pojištění podnikatelů a průmyslových objektů je značné procento sporných škodných událostí a velmi obtížně se odhalují. Mezi indikátory se řadí finanční obtíže a dluhy, více pojištění nebo nové pojištění, stav objektu, který neodpovídá vhodnému pracovnímu prostředí, změna vedení společnosti, vysoká míra propuštěných zaměstnanců, problémy s bezpečnostním systémem, chybějící dokumentace nebo rozšíření pojištění pro případ přerušení provozu (Hradec 2014).

3.1.5 Indikátory podvodu v úrazovém pojištění

V České republice je počet pojistných podvodů páchaných v tomto druhu pojištění nezvykle nízký oproti Evropské unii nebo Americe, kde se často toto pojištění využívá k „praní špinavých peněz“. Velký problém pro detektivy v tomto odvětví pojištění je, že se těžce ověřuje stav zraněné osoby „do hlavy dané osoby nikdo nevidí“. Proto se na takové osoby najímají soukromí detektivové, kteří u dotyčných sledují, jestli činnost, kterou vykonávají, odpovídá jejich zdravotnímu stavu. I přesto, že se pojistné události v této kategorii vztahují k více pojistným produktům, tak se indikátory tohoto charakteru dají aplikovat obecně. Mezi tyto identifikátory například patří existence více pojištění stejného druhu pojištění u jedné osoby, opakující se nárůst pojistné částky, žádná spojitost mezi zraněním a daným popisem události, sporná zdravotnická dokumentace, absence lékařského potvrzení, absence dokladů o zaměstnání, málo nebo naopak až moc svědků. Nebo fakt, že poškozená osoba zaměstnává sama sebe (Hradec 2014).

3.1.6 Indikátory v pojištění motorových vozidel

V praxi pojistných detektivů je toto pojištění nejvíce prošetřovaným ze všech. Je tomu tak, protože v České republice připadá na každého druhého obyvatele 1 motorové vozidlo a pojistné události jak podvodného jednání, tak i reálné, vznikají ve velkém množství každý den. Vliv na velkou četnost těchto podvodů má také fakt, že se motorová vozidla často kradou, a to hlavně ty luxusní. Mezi indikátory, které naznačují podvodné jednání patří například velký počet najetých kilometrů, automobil je těsně před technickou prohlídkou,

špatný technický stav, neúplná nebo sporná dokumentace o vozidle, rozporující se stav vozidla a počet najetých kilometrů, rozporné místo škody, vozidlo shořelo nebo podezřelý způsob koupě automobilu (Hradec 2014).

3.1.7 Indikátory naznačující podvod v cestovním pojištění

Cestovní pojištění zahrnuje většinou pojištění zavazadel, léčebných výloh v zahraničí, pojištění úrazu, pojištění zodpovědnosti za způsobenou škodu a vrácení peněz v případě zrušení zájezdu ze strany klienta. V cestovním pojištění nastává problém při shromažďování důkazů u sporných pojistných událostí. Většina podvodů je páchána v zahraničí, a těžko se tak ověřuje zdravotní stav osoby, která je tisíce kilometrů vzdálená od České republiky. Specifické indikátory se projevují například uzavřením smlouvy mimo bydliště, datum cesty se neslučuje s dobou platnosti pojistky nebo chybí doklady o cestě a ubytování. Mezi zdravotní indikátory naznačující podvodné jednání můžeme zařadit v jakém časovém období byla asistenční služba kontaktována v době poranění nebo když poranění nastalo v zemi, kde má dotyčný příbuzné, a tedy je pro něj snadné získat falešnou lékařskou dokumentaci (Hradec, 2014).

3.2 Odhalování pojistných podvodů

Podle statistik ČAP za rok 2018 byly škody způsobené pojistnými podvody pojišťovněm ve výši téměř 1,3 miliardy korun (ČESKOVDATECH, 2018). Z toho je zřejmé, že finanční ztráty způsobené pojišťovněm z pojistných podvodů je nutné řešit specializovaným oddělením, které se zaměřuje na jejich včasné odhalení. Pro pojistitele je velmi obtížným úkolem odhalovat podvodníky jak z hlediska finančního, tak i procesního. Každá pojišťovna má základní obecný systém obrany, který pojišťovnu chrání před pojistnými podvody. Za řadu let, co je pojištění na trhu, se i podvodníci zdokonalují v jejich trestném jednání. Z tohoto důvodu pojišťovny musí najímat čím dál více detektivů, zdokonalovat a přidávat ochranné systémy proti pojistným podvodům. Pro detektivy pojišťoven není reálné prověřit všechny nahlášené případy. Proto se zaměřují na případy, kde je více podezřelých okolností a více indikátorů naznačuje podvodnému jednání. Každý pojistitel má své vlastní praktiky na odhalování pojistných podvodů. Dnešním trendem je snaha o cílenější zaměření proti boji

s pojistnými podvody ať už za pomoci organizačních opatření nebo prostřednictvím investic do speciálních systémů a nástrojů na odhalování pojistných podvodů (Hradec, 2014). Téměř každá pojišťovna na trhu ČR má své vlastní „černé listiny klientů“, kteří mají enormně vysoký škodní průběh ve svém pojištění, nebo klientů, kteří mají v minulosti evidovány nesrovnalosti v škodních událostech. Tyto interní informace mezi sebou dříve pojišťovny nesdílely vlivem konkurenčního boje. V posledních letech je tomu u některých pojišťoven jinak. Příkladem toho je pojišťovna Kooperativa, která své klienty na černé listině sdílí s ostatními pojišťovnami a tím předchází pojistným podvodům u jiných pojišťoven. Podobným principem předchází pojistným podvodům i ČAP, ale nemá přístup ke všem interním datům pojišťoven. Mezi již zmíněné speciální systémy používané v České republice patří:

3.2.1 Systém výměny informací o podezřelých okolnostech

Zákonné prostředky pojistitelů k odhalování pojistných podvodů, které se snaží podvodníci obejít jsou v ČR podle slov Ludvíka Bohmana předsedy sekce prevence pojistných podvodů dostatečné. Chybí však větší povědomí u pojistníků o skutečnosti, že pojistné podvody se odráží v cenách pojistného všech poctivých poplatníků. Proto je nezbytné, aby pojišťovny s tímto problémem bojovaly. Z těchto důvodů od roku 2007 ČAP pracuje na systému SVIPO. Jedná se systém, který porovnává jednotlivé pojistné případy a upozorňuje pojišťovny na potenciální podvod v pojištění motorových vozidel. Hlavním úkolem SVIPO je umožnit pojistitelům systematické odhalování pojistných podvodů (Bohman, 2011).

Po úspěchu SVIPO bylo nutné řešit problém s přibývajícím pojistnými podvody v pojištění osob. To bylo impulzem pro vznik SVIPO II v roce 2013. Velkým rozdílem bylo zlepšení komunikace mezi pojišťovnami. V průběhu přípravy SVIPO II se ukázalo jako nezbytné sdílení dat mezi pojišťovnami pro prevenci při vzniku pojištění. Princip fungování tohoto systému je založen na okamžitém zpracování dat po vzniku pojistné smlouvy nebo škodní události, a zaslání těchto dat do SVIPO II. V systému dojde k automatické identifikaci a porovnání zaslanych dat. Cílem tohoto systému je včasné odhalit rizikové jednání (POJISTNÝ OBZOR, 2013).

3.2.2 Aastra Fraud Management Systém (AFMS)

Aastra Fraud Management Systém využívají telekomunikační společnosti a pojišťovny jako prostředek pro odhalování podvodů. Tento systém pracuje s daty zákazníků a pravidelnou analýzou hledá nežádoucí vzorce chování, které dále přezkoumá obsluha tohoto systému. Mezi prvními pojišťovnami, které začaly na českém trhu tento systém používat, se řadí ČSOB a Kooperativa. Velkou výhodou je, že AFMS je schopen se přizpůsobovat novým trendům a druhům podvodů. Dokáže na ně reagovat v řádech jednotek dnů a analyticky upravit algoritmy pro přizpůsobení novým podvodům (ADASTRA, 2016)

3.2.3 Virtual Crash

Jedná se o jednu z nejmodernějších technologií využívanou k odhalování pojistných podvodů v oblasti motorových vozidel. Tento program slouží k co nejpřesnější simulaci dopravní nehody. Shromáždí se data od svědků, kamerové záznamy a ponehodové stopy. Ze všech těchto informací program Virtual Crash nasimuluje, jak k dopravní nehodě došlo a jaký byl její průběh. Pomocí porovnání simulace a výpovědi poškozeného účastníka dopravní nehody lze snadno odhalit pojistný podvod (VCRASHUS.COM).

3.2.4 Hlasový analyzátor na pojistné podvody

Hlasový analyzátor s původním vojenským účelem začala v ČR využívat pojišťovna Allianz pro odhalování pojistných podvodů. Principiálně hlasový analyzátor funguje jako „detektor lži“, kdy zpracovává vzorce chování a hlasovou křivku pojištěných osob, které hlásí pojistnou událost. Při normálním telefonátu nelze křivku slyšet, ale po převedení zvukové stopy do digitální podoby lze podvodné jednání rozpoznat. Pojišťovna Allianz hlasový detektor vyzkoušela a výsledky byly velmi přesné. Výzkum byl proveden u starších nahrávek, kde byl podvod jiným způsobem již prokázán. Z dvaceti záznamů byla 100% úspěšnost. V posledních letech se přidalo mnoho pojišťoven na území ČR, které zařadily hlasový analyzátor mezi systémy na odhalování pojistných podvodů. Bohužel výsledky u ostatních pojišťoven neměly až tak vysokou míru úspěšnosti. Příkladem toho je Kooperativa, kde hlasový analyzátor velmi často špatně odhadl pojistný podvod a tím detektivy zaneprázdnil při zjišťování, jestli se skutečně jedná o podvodné jednání (Bohman, 2014).

4. Příklady pojistných podvodů u motorových vozidel

Tato kapitola uvádí příklady podvodného jednání u pojištění motorových vozidel. Jedná se již o případy, kde byl podvod prokázán vyšetřováním detektivů pojišťoven nebo policií České republiky.

4.1 Uzavření pojistné smlouvy až po dopravní nehodě

Obviněný muž v srpnu 2018 způsobil v Sokolově na parkovišti dopravní nehodu. Při couvání narazil do zaparkovaného osobního vozidla na parkovišti. Pachatel si byl vědom faktu, že nemá sjednané zákonem povinné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Musel by náhradu škody hradit z vlastních financí, a řešit problém, že užíval osobní vozidlo, které nemělo povinné pojištění. Okamžitě po dopravní nehodě sjednal na internetových stránkách pojištění. Následně nahlásil pojistnou událost a ve formuláři o dopravní nehodě uvedl a stvrdil podpisem, že dopravní nehoda nastala až po sjednání pojištění. Svým jednáním přenesl povinnost úhrady škody na pojišťovnu. Na opravu poškozeného vozidla a zajištění náhradního vozidla musela pojišťovna vynaložit finance v celkové výši 22 000 Kč. V případě prokázání viny může být pachatel potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci (Krejčí, 2019).

4.2 Fingování dopravní nehody

V lednu 2019 liberečtí kriminalisté zadrželi do vazby 55letého cizince, který byl obviněn ze zločinu pojistného podvodu. Cizinec, který byl řidičem vozidla BMW společně se spolupachatelem vozidla Honda zinscenovali po společné domluvě v květnu roku 2015 dopravní nehodu. Jejich úmysl byl neoprávněný finanční prospěch na úkor pojistného plnění od pojišťovny. Popis dopravní nehody zahrnoval mnoho až nereálných skutečností a přesný popis toho, jak vzniklo každé poškození vozidla. Po přivolání soudního znalce v oboru doprava – mechanismus dopravních nehod proběhlo znalecké zkoumání této pojistné události. Z toho bylo zřejmé, že za daných okolností takto k dopravní nehodě dojít nemohlo. Finanční instituce odmítla plnění ve výši 650 000 Kč. Liberečtí kriminalisté zahájili trestní stíhání obou pachatelů pro pojistný podvod. Na cizince bylo vyhlášeno celostátní pátrání a

okresním soudem v Liberci na něj byl vydán příkaz k zadržení. Cizinec byl zadržen a hrozí mu trest odnětí svobody až na osm let (Šrýtrová, 2019).

4.3 Dopravní nehoda v podnapilém stavu

Pachatel jako pojistník a provozovatel vozidla uplatnil u pojišťovny plnění škody zapříčiněné dopravní nehodou, jenž nastala ve Vyšším Brodě. V záznamu o pojistné události záměrně uvedl milné informace týkající se osoby řidiče. Osoba, která vozidlo řídila, byla v době vzniku dopravní nehody pod vlivem alkoholu. V záznamu byl uveden řidič, který se reálně dostavil k místu dopravní nehody až následně. I před policií ČR vystupoval přivolaný muž jako řidič vozidla, který zavinil dopravní nehodu. Tím nastalo neoprávněné plnění ze strany pojišťovny ve prospěch pachatele, čímž byla způsobena škoda pojišťovně ve výši 128 700 Kč (Hončíková, 2018).

4.4 Uplatnění fiktivní smlouvy

Kriminalisté z Prachatic zahájili trestní stíhání na dvojici podezřelých z Prachatic jako obviněných z trestného činu pojistného podvodu. V rámci řízení pojistného plnění ve věci dopravní nehody uplatnili fiktivní smlouvu. Jeden z pachatelů, jakožto právní zástupce poškozené osoby dopravní nehody, smlouvu antidatoval do doby před vznikem pojistné události, na kterou následně požadoval pro svého klienta částku ve výši 160 000 Kč. Pojišťovna tento požadavek zamítla a částka nebyla vyplacena. Oba pachatelé byli obviněni z uvádění pojišťovny v omyl, v záměru získat podvodným způsobem pojistné plnění (Joklová, 2012).

4.5 Záměrně spáchaná dopravní nehoda

Za přečin pojistný podvod ve stádiu pokusu byli obviněni dva muži ze Sokolovska v dubnu 2013. Oba muži záměrně způsobili dopravní nehodu dvou osobních vozidel se záměrem vyvolat pojistnou událost a uplatnit nárok na pojistné plnění. Jeden z pachatelů uplatňoval pojistné plnění z povinného ručení a druhý z havarijního pojištění. Kvůli pochybnostem pojišťovny byl vypracován znalecký posudek dopravní nehody, který se dle škodové

události po technické stránce vylučoval v korespondenci se záznamem o dopravní nehodě a s deformací obou osobních vozidel. Na základě tohoto posudku pojišťovna odmítla vyplatit pojistné plnění ve výši 345 000 Kč a nahlásila tuto pojistnou událost jako pojistný podvod policii ČR (Böhmanová, 2013).

5. Zhodnocení výsledků trhu v rámci pojistných podvodů vozidel

Tato kapitola se zabývá analýzou počtu pojistných podvodů u pojištění motorových vozidel v České republice za časové období 2008-2017. Česká asociace pojišťoven každý rok vydává přehled o vývoji pojistných podvodů ve všech druzích pojištění. Z těchto dat lze vyčíst, že podvody v pojištění vozidel se dlouhodobě řadí mezi ty nejčetnější, a tato kapitola nastíní, jaké faktory to zapříčiňují.

5.1 Vývoj počtu pojistných podvodů u motorových vozidel

V této podkapitole bude za pomoci tabulky č. 1 znázorněn vývoj počtu pojistných podvodů ve sledovaném období. Poslouží k elementárnímu popisu dat a ke komparaci vývoje pojistných podvodů s vývojem počtu vozidel v ČR.

Tabulka 1: Počet pojistných podvodů u pojištění vozidel

Rok	Počet prokázaných případů	Procentuální tempo přírůstku za rok
2008	3 510	+ 4,5 %
2009	3 110	- 11,4 %
2010	3 211	+ 3,2 %
2011	4 728	+ 47,3 %
2012	3 855	- 17,8 %
2013	7 047	+ 82,8 %
2014	4 387	- 37,7 %
2015	6 008	+ 36,9 %
2016	5 784	- 3,72 %
2017	7923	+ 37 %
Celkem	49 563	/

Zdroj: vlastní zpracování, ČAP. 2017. *Tisková zpráva*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/180113_Pojistny_podvod_final.pdf

Z tabulky č. 1 lze zřetelně vyčíst, že počet pojistných podvodů u pojištění vozidel se za sledované období razantně navýšil. Za období prvních pěti let se pohyboval počet pojistných podvodů v rozmezí od 3 110 do 4 728. Následujících pět let od 4 387 do 7 923. Z toho lze vypožorovat, že počty pojistných podvodů se znatelně navýšily. Extrémní nárůst podvodů

za rok 2013 je ovlivněn spuštěním systému na detekci pojistných podvodů SVIPO II. Ten zlepšil komunikaci a sdílení dat mezi pojišťovnami. Trestní činnost v pojištění vozidel s drobnými výkyvy stále roste. Za rok 2008 bylo odhaleno 3 510 pojistných podvodů. Za 10 let se tento počet téměř ztrojnásobil, a to na 7 923. Podle předpovědí ČAP tento trend bude i nadále pokračovat.

5.2 Vývoj prokázané škody u podvodů z pojištění motorových vozidel

Tato podkapitola se zabývá vývojem prokázaných škod u pojištění vozidel. Tabulka č. 2 poslouží k základnímu popisu dat a v následující kapitole ke komparaci vývoje prokázané škody u pojištění vozidel s vývojem počtu automobilů v ČR.

Tabulka 2: výše prokázané škody z pojistných podvodů u pojištění vozidel

Rok	Výše škody (Kč)	Procentuální tempo přírůstku za rok
2008	347 484 000	+ 2,8 %
2009	358 585 000	+ 3,2 %
2010	302 904 000	- 15,5 %
2011	329 730 000	+ 8,9 %
2012	371 495 000	+ 12,7 %
2013	398 427 000	+ 7,24 %
2014	367 038 000	- 7,9 %
2015	353 850 000	- 3,6 %
2016	330 592 000	- 6,58 %
2017	360 853 000	+ 9,2 %
Celkem	3 520 958 000	/

Zdroj: vlastní zpracování; ČAP. 2017. *Tisková zpráva*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/180113_Pojistny_podvod_final.pdf

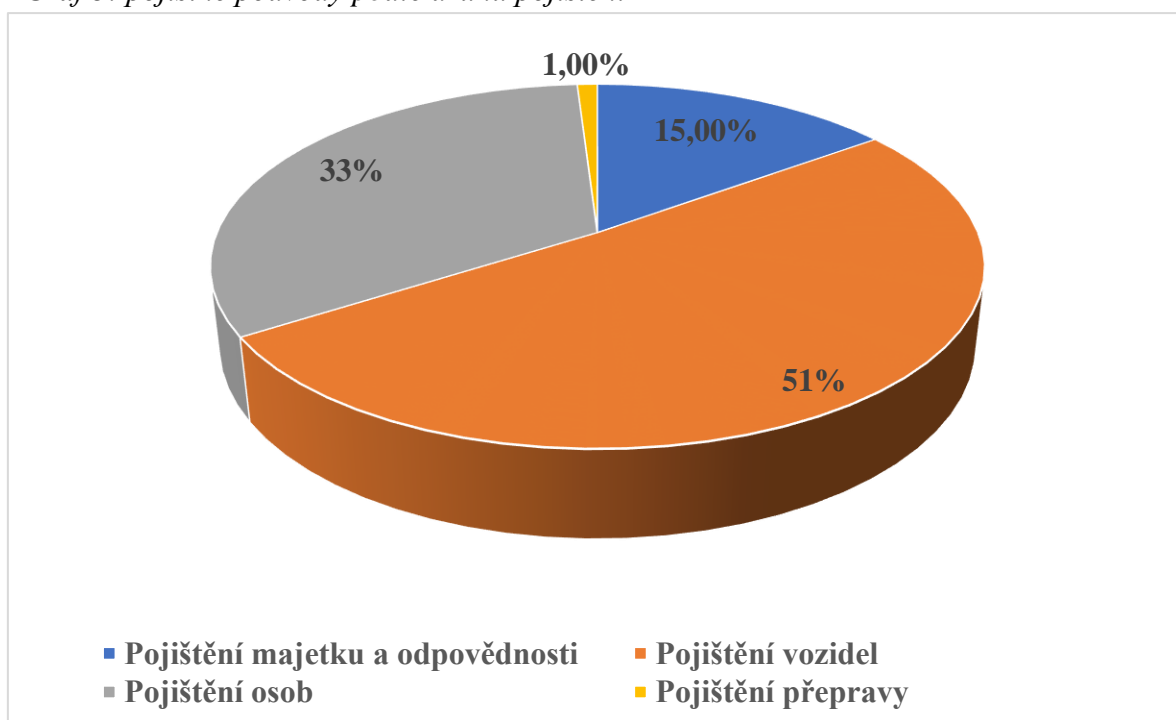
Z tabulky č. 2 lze snadno vyčíst, že přes drobné výkyvy se výše prokázané škody u pojištění vozidel moc nemění. Procentuální změny ročně, s výjimkou roku 2013, nepřesáhly hranici 10 %. Výše prokázané škody se pohybuje stále okolo 352 000 000 Kč. Rekordní výše škod byla za rok 2013, a to 398 427 000 Kč. I zde byl tento velký nárůst zapříčiněn spuštěním nového systému na detekci podvodů SVIPO II. Zvláštním poznatkem je fakt, že i přes vysoký nárůst pojistných podvodů u pojištění vozidel, výše prokázané škody zůstává téměř stejná. Je tomu tak hlavně proto, že dříve nebyly tolik využívány systémy na detekci

pojistných podvodů. Detektivové pojišťoven primárně řešili velké škody u movitějších vozidel. Po spuštění systému na detekci podvodů byly odhalovány i pojistné podvody jednotlivců, které způsobovaly pouze menší škody. To docílilo extrémního nárůstu pojistných podvodů, ale jen malé změny u prokázané škody (Bohman, 2011).

5.3 Pojistné podvody podle druhu pojištění za sledované období

Na tomto grafu bude demonstrován procentuální podíl pojistných podvodů v pojištění vozidel oproti ostatním podvodům. Jedná se o průměrné procentuální zastoupení za sledované období.

Graf 3: pojistné podvody podle druhu pojištění

Zdroj: vlastní zpracování; ČAP. 2017. *Tisková zpráva*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/180113_Pojistny_podvod_final.pdf

Největší zastoupení za sledované období má s 51 % pojištění vozidel. Počet pojistných podvodů u tohoto druhu pojištění se dlouhodobě navyšuje každým rokem. Nejvíce pojistných podvodů se odehrává u havarijního pojištění, kde je spáchání trestného činu jednodušší. S 33 % je na druhém místě pojištění osob, kde můžeme sledovat extrémní nárůst

v roce 2015, 2016 a 2017, kde je v porovnání s rokem 2008 nárůst pojistných podvodů téměř 13krát větší. Dále se nachází s 15 % pojištění majetku a odpovědnosti. Jeho zastoupení není sice tak velké jako u pojištění vozidel a osob, ale výše prokázané škody je značně převyšuje. Detektivové pojišťoven se musí zabývat i nepatrným 1 % pojistných podvodů, které se odehrávají u pojištění přepravy. Jedná se sice o velmi málo odhalených pojistných podvodů, ale každý z nich působí pojišťovně nemalé škody.

5.4 Vybrané faktory ovlivňující nárůst počtu pojistných podvodů v pojištění motorových vozidel

Faktorů ovlivňujících nárůst pojistných podvodů je velké množství. Proto je zde zaměřeno na okolnosti, které přímo souvisí s nárůstem podvodů u pojištění vozidel. Některé z těchto faktorů ovlivňují výši pojistných podvodů nárazově, jako například hospodářská situace v ČR, jiné naopak dlouhodobě, jako navyšování obyvatelstva nebo růst počtu motorových vozidel na jednu osobu.

Prvním faktorem je hospodářská krize a z ní vyplývající finanční potíže rodin, firem nebo jednotlivců, což se odráží mimo jiné i nárůstem kriminality v pojišťovnictví. Vyplývá to z průzkumů Práva mezi pojišťovny. Pro lidi, kteří se nachází ve finančních problémech, je pojistný podvod jednoduchá cesta, jak přijít k penězům a nepáchat závažný zločin. Již z předchozí kapitoly „Pojistný podvod“ vyplývá, že většina populace v ČR nebere pojistný podvod jako závažný trestný čin. Na doložení tohoto tvrzení jsou zde vybrané pojišťovny a jejich mluvčí, kteří uvádějí hospodářskou krizi za příčinu nárůstu pojistných podvodů. Prvním příkladem je pojišťovna Generali, která odhalila v roce 2009 pojistné podvody v hodnotě 32 milionů korun. V porovnání s předchozími roky se tak škody z pojistných podvodů navýšily téměř trojnásobně. „Uvedená data potvrdila scénář, který podobný růst předpokládal jako jeden z dopadů finanční krize,“ uvádí mluvčí Generali Jiří Cívka (Svoboda, 2010). Dalším příkladem je mluvčí pojišťovny Kooperativy Milan Káňa, který uvedl „V porovnání s rokem 2008 to představuje přibližně 18 procent nárůst uchráněné hodnoty. Celkem jsme loni prověřovali přes 600 podezřelých případů,“ (Káňa, 2010). Česká podnikatelská pojišťovna dále jen ČPP zaznamenala také nárůst podvodů, a to především u pojištění vozidel. „V roce 2009 jsme zaznamenali stoupající tendenci v počtu pojistných podvodů. Mezi nejčastější případy patří fingované dopravní nehody, falešné odcizení vozidla

či navyšování škody. Tento jev lze přisoudit dopadům ekonomické krize a rostoucí míře nezaměstnanosti,“ uvádí mluvčí ČPP Renata Svobodová (Svoboda, 2010).

Druhým faktorem je navyšování počtu obyvatel v ČR. Celosvětové navyšování populace je v posledních letech často probírané téma. V roce 1986 bylo podle OSN na světě 5 miliard lidí, v polovině roku 2019 se tento počet navýšil téměř dvojnásobně, a to na 9,7 miliardy. V ČR takto extrémní nárůst zaznamenán není, ale i tak je nárůst obyvatel velmi vysoký. Více obyvatel znamená větší šanci na potenciálního pojistného podvodníka. Za námi sledované období 2008–2017 se počet obyvatel v ČR navýšil z 10,51 milionu na 10,61 milionu, tedy o 100 000 obyvatel. Za sledované období při průměrném počtu pojistných podvodů 4 957 ročně vychází pojistný podvod na každého 2 120 obyvatele ČR. Při přírůstku 100 000 obyvatel by teoretický nárůst měl činit 47 pojistných podvodů. Jedná se tedy o 1% přírůstek, který razantně neovlivňuje počet pojistných podvodů, ale přesto je o něco navýší (CZSO, 2019).

Třetí faktor, který byl vybrán v této práci je navyšování počtu automobilů. Za pomocí sekundárních zdrojů od ministerstva dopravy a ČAP bude udělána komparace dat jednorozměrným regresním modelem. V tomto modelu bude zkoumán vliv vývoje počtu motorových vozidel v ČR na vývoj počtu pojistných podvodů v období od roku 2008 až do roku 2017.

Tabulka 3: *Vývoj počtu motorových vozidel v ČR*

Rok	Výše škody (Kč)	Procentuální navýšení oproti předchozímu roku
2008	4 423 370	+3,3 %
2009	4 435 052	+0,3 %
2010	4 496 232	+1,4 %
2011	4 587 332	+2 %
2012	4 713 147	+2,7 %
2013	4 779 111	+1,4 %
2014	4 888 051	+2,3 %
2015	5 158 516	+5,5 %
2016	5 368 661	+4 %
2017	5 592 738	+4,2 %

Zdroj: vlastní zpracování, MD ČR. 2019. *Ministerstvo dopravy*. [online]. Praha: Ministerstvo dopravy České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz>

Tabulka č.3 jasně potvrzuje každoroční přírůstek automobilů v ČR za námi sledované období. V dlouhodobém i krátkodobém pohledu se počty automobilů navyšují exponenciálně. Podle Ministerstva dopravy České republiky dále jen MDČR bude tento exponenciální růst i v následujících letech v důsledku rozvíjejícího se automobilového průmyslu, nárůstu obyvatel a navyšující se životní úrovně obyvatel v ČR (MDČR, 2019).

5.5 Regresní analýza

Regresní analýza je tvořena ze dvou celků. Jednorozměrný a vícerozměrný regresní model. Jelikož budeme zkoumat závislost dvou veličin již ve specifikovaném pojištění vozidel, bude použit pouze jednorozměrný regresní model na určení závislosti mezi zkoumanými veličinami. Pro posouzení statistické významnosti bude použito několik dílčích testů a analýz. Pomocí T-testů bude zhodnocena významnost modelu a pomocí F-testu vhodnost modelu. Kvalita regresního modelu bude posouzena dle indexu determinace (R-squared hodnoty), která udává, kolik procent rozptylu vysvětlované proměnné je vysvětleno modelem. Výsledný korelační koeficient potvrdí nebo zamítne, jestli je statistický vztah mezi vývojem počtu automobilů a navyšujícím se objemem pojistných podvodů v ČR (LITSCHMANNOVÁ, 2014).

V regresním modelu bude zkoumán vliv vývoje počtu vozidel v ČR na objem pojistných podvodů motorových vozidel v období od roku 2008 až do roku 2017. Ze všech proměnných byl vybrán jako nejvýznamnější a nejprůkaznější vývoj počtu vozidel, protože navyšování automobilů má za důsledek více pojistných událostí u pojištění vozidel. To umožňuje více příležitostí při pojistných událostech např. nadhodnotit škodu nebo se dohodnout se spolupachatelem na vytvoření fiktivní havárie. V práci tedy uvažujeme, že navyšování počtu automobilů má vliv na objem pojistných podvodů. Na jednorozměrný model bude použit program Statgraphics. Na výběr vhodného modelu byla použita metoda nejmenších čtverců k odhadu parametrů funkčních norem. Jaký statistický model bude použit, bude nejvíce ovlivněno hodnotou indexu determinace (hodnotou R-squared), která vysvětluje kolik variability analýza vysvětluje a výsledným F-testem u kterého je stěžejní P-hodnota. Z analýz vypočtených programem Statgraphics byly vybrány jako nejvhodnější tyto modely:

- lineární model,
- model S-křivky,
- kvadratický model.

U lineárního modelu je P-hodnota 0,0038, tedy menší než 0,05. Tím existuje statisticky významný vztah mezi pojistnými podvody a automobily na úrovni spolehlivosti 95 %. Test vhodnosti modelu ukazuje, že korigovaný index determinace vychází 0,669234. Tím vysvětluje, že zvolené proměnné ovlivňují objem pojistných podvodů ze 66,9234 %. Model S-křivky má P-hodnotu 0,0028, tedy také pod 0,005. I zde existuje statisticky významný vztah mezi pojistnými podvody a automobily na úrovni spolehlivosti 95 %. Test vhodnosti vychází lépe než u lineárního modelu, protože hodnota korigovaný index determinace vysvětluje 69,2996% variability v pojistných podvodech. Posledním je kvadratický model. P-hodnota činí 0,0035 a korigovaná index determinace 0,67589. Tedy i v tomto modelu existuje statisticky významný vztah mezi pojistnými podvody a automobily na úrovni 95 % a R-squared hodnota vysvětluje, že 67,589 % zvolené proměnné ovlivňuje objem pojistných podvodů.

Tabulka 4: *P-hodnota a R-squared hodnota zkoumaných modelů*

Model	P-hodnota	R-squared hodnota
Lineární	0,0038	66,9234 %
S-křivka	0,0028	69,2996 %
Kvadratický	0,0035	67,5890 %

Zdroj: Vlastní práce na základě programu Statgraphics.

Na základě dat vypočítaných programem Statgraphics se jeví jako nejvhodnější pro analýzu jednorozměrného regresního modelu S-křivka. Všechny modely měly P-hodnotu pod 0,005, takže můžeme říci, že všechny proměnné jsou statisticky významné na 5 % hladině významnosti. Nejlépe však dopadla S-křivka, která měla tuto hodnotu nejnižší. U všech modelů je R-squared hodnota dostatečně vysoká na vysvětlení většiny variability u pojistných podvodů. S-křivka v tomto testu vykazuje nejvyšší hodnotu, takže i zde působí nejvhodněji pro jednorozměrný regresní model. Přestože data poukazují, že nejvhodnějším modelem pro naši analýzu je S-křivka, bude použit lineární model. Jeho hodnoty nebyly zamítnuty, prošel všemi testy včetně t-testu významnosti a f-testu vhodnosti. Oproti S-křivce má pouze zanedbatelně nižší hodnoty. Hlavním důvodem výběru lineárního modelu je jeho

jednodušší a srozumitelnější provedení, na kterém se dá popsat lineární vztah daných veličin. Ten vyjadřuje, že při nárůstu automobilů o jednotku se počet pojistných podvodů v průměru zvýší o vypočítaný objem. Tedy na ověření předpokladu, že navyšující se počet automobilů má vliv na navyšující se počet pojistných podvodů, bude použit lineární model.

Jednorozměrný lineární regresní model

Na základě sekundárních dat od ČAP a MD ČR byl v programu Statgraphics proveden lineární model. Jako vstupní data pro jednostrannou závislost byl použit vývoj pojistných podvodů v ČR jako závisle proměnná, a vývoj počtu automobilů v ČR jako nezávisle proměnná, v období od roku 2008 až do roku 2017. U lineárního modelu bude posouzena významnost pomocí dílčích T-testů. F-testem bude prokázána vhodnost lineárního modelu a za pomoci indexu determinace kolik procent proměnné je vysvětleno zvoleným modelem. Tím bude určeno, zdali je model statisticky významný a vhodný.

Tabulka 5: *Analýza dílčích T-testů*

Lineární model	Koeficient	Směr. odchylka	T-podíl	P-hodnota
Konstanta	- 11289,52	4051,5568	- 2,7864647	0,0237
Počet automobilů	0,0003354	0,0008337	4,0232169	0,0038

Zdroj: Vlastní práce na základě programu Statgraphics.

Na výše uvedené tabulce č. 5 byl proveden T-test, na kterém bylo zkoumáno, jestli některé regresní koeficienty nelze z modelu vypustit (zdali není možné některé regresní koeficienty považovat za nulové). Dílčí T-testy ukazují, že P-hodnoty jsou 0,0237 a 0,0038. Obojí tedy mají menší hodnotu než 0,005, nejsou zamítnuty a model je správně specifikován. Ze statistického hlediska na základě P-hodnot tedy analýza může tvrdit, že všechny proměnné jsou statisticky významné na 5% hladině významnosti.

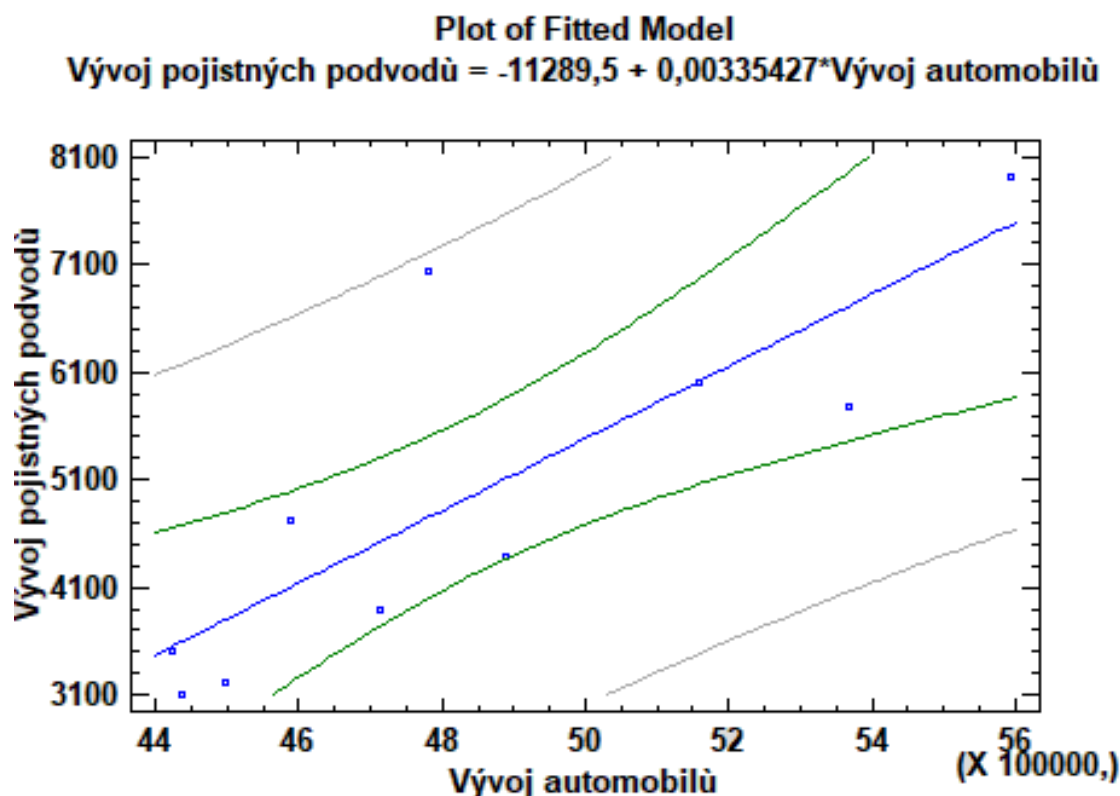
Tabulka 6: *Analýza rozptylu (F-test) v regresi*

Zdroj proměnlivosti	Součet čtverců	Průměrný čtverec	Testová stat. F-poměr	P-hodnota
Model	16753596	16753596	16,19	0,0038
Rezidua	8280396	1035049		
Celkový	25033992			

Zdroj: Vlastní práce na základě programu Statgraphics.

Touto analýzou bylo zkoumáno, jestli je lineární model vhodný. Vhodný regresní model musí mít součet čtverců větší, než je reziduální součet čtverců. Z tabulky č. 6 práce potvrzuje, že hodnota součtu čtverců u lineárního modelu činí více, než je tomu u reziduálního součtu. P-hodnota není zamítnuta, a proto jsou všechny proměnné statisticky významné na 5% hladině významnosti. V tomto případě práce může uvažovat s tím, že lineární závislost mezi vývojem počtu automobilů a narůstajícím objemem pojistných podvodů u pojištění vozidel v ČR za sledované období existuje.

Graf 4: Jednorozměrný lineární regresní model

Zdroj: vlastní zpracování v programu Statgraphics.

Hlavním cílem tohoto modelu bylo určení existence statistického vztahu, mezi vývojem počtu pojistných podvodů, a vývojem automobilů v ČR za námi sledované období. Již v předchozích kapitolách bylo prokázáno, že tento model je pro analýzu vhodný ve všech testech. Hlavním výchozím ukazatelem je korelační koeficient, který u lineární analýzy činí 0,818067. Ten na 5 % hladině významnosti potvrzuje velmi vysokou závislost mezi sledovanými daty. Tato korelace říká, že je velmi silná a indikuje, že s nárůstem počtu automobilů roste objem pojistných podvodů v pojištění vozidel. Při dosazení do vzorce jednorozměrného lineárního regresního modelu viz. graf č. 4, můžeme vyjádřit, jak nárůst

automobilů navyšuje objem pojistných podvodů. Vzorec vyjadřuje, že při nárůstu počtu automobilů o 1000 kusů, se počet pojistných podvodů v průměru zvýší o 3,35 pojistných podvodů. Tento model tedy potvrdil na 5 % hladině významnosti, že byla prokázána vysoká statistická významnost.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá pojistnými podvody v České republice, a to především v neživotním pojištění. Jejím hlavním cílem bylo stanovit vybrané faktory ovlivňující nárůst pojistných podvodů a potvrdit, jestli existuje statistický vztah mezi objemem pojistných podvodů a vybraným faktorem. Práce je celkem rozdělena do pěti kapitol, přičemž první dvě kapitoly pojednávají o rešerši informací v oboru pojišťovnictví a zbývající tři o vyšetřování, odhalování a příkladech pojistných podvodů, včetně regresní analýzy na korelaci dat.

Teoretická východiska v první části práce byla popsána tak, aby na jejich základě bylo možné provést korelační analýzu na prokázání vztahu mezi narůstajícím počtem vozidel a zvyšujícím se objemem pojistných podvodů. První část práce se zabývá základní charakteristikou pojišťovnictví, včetně právní úpravy a obecného vývoje pojistných podvodů ve všech jeho podobách za posledních deset let. Potom se práce zaměřila na vyšetřování pojistných podvodů zahrnujících příčiny páchání, kriminogenními faktory a odhalování pojistných podvodů za pomoci detekčních systémů. Pojistné podvody v pojištění motorových vozidel, které jsou vybrány jako modelové příklady pro elementární popis, byly vybrány na základě šetření pojistných událostí Policií České republiky.

Pro provedení analýzy bylo vybráno pojištění vozidel, kvůli jeho 51% zastoupení ze všech pojistných podvodů za sledované období. V práci byl rozebrán vývoj počtu pojistných podvodů u pojištění vozidel v časovém období od roku 2008 až do roku 2017. Toto časové období je zvoleno z důvodů úplnosti potřebných dat. Z analýzy vývoje počtu pojistných podvodů vyplývá, že počet podvodů za stanovené časové období s menšími výkyvy narůstá. Výjimkou je nárůst za rok 2013. Ten je vysvětlen spuštěním systému SVIPO II, který odhalil i drobné pojistné podvody, na které se detektivové do té doby nezaměřovali. Další byl analyzován vývoj prokázané škody pojistných podvodů u pojištění vozidel. Zde nebyl vysoký nárůst prokázané škody za sledované období, ta se pohybovala okolo 352 000 000 Kč. Hlavním důvodem, proč se počet pojistných podvodů u pojištění vozidel navyšoval, ale prokázaná škoda zůstala téměř stejná je spuštění systému SVIPO I v roce 2007. Ten odhalil mnoho menších podvodů jednotlivců, jenž činili převážně malé škody, které jen velmi málo ovlivňovaly celkovou výši prokázaných škod. V poslední části byla provedena korelační analýza, která ověřila, že existuje velmi silná závislost mezi nárůstem pojistných podvodů a

nárůstem počtu automobilů v ČR. Statistický jednosměrný lineární model prokázal, že navyšování počtu automobilů vysvětluje 66,92 % nárůstu pojistných podvodů u pojištění vozidel.

Pojišťovny každým rokem investují nemalé finanční prostředky do prevence proti pojistným podvodům. Díky tomu se zlepšují systémy na detekci podvodů, indikátory a spolupráce mezi pojišťovnami. Pojistné podvody sice nikdy úplně nevymizí, ale díky usilovné práci pojišťoven a informování veřejnosti o trestních důsledcích za tento čin v budoucnu pachatele pojistných podvodů odradí.

Seznam použité literatury

ADASTRA. 2016. *Detekce podvodů*. [online]. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z: <https://cz.adastragr.com/byznys-reseni/fraud-detection>

AUTOWEB.CZ. 2018. *Kolik českých domácností vlastní automobil?*. [online]. Profi Credit [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://www.autoweb.cz/kolik-ceskych-domacnosti-vlastni-automobil/>

BOHMAN, Ludvík. 2011. *SVIPO*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP, [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy-a-informace/ptame-se/1205-ptame-se-21>

BOHMAN, Ludvík. 2014. *Na podvodníky nasazujeme hlasový detektor, říká expert pojišťovny*. [online]. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/pojisteni/pojistne-podvody-odhali-hlasovy-analyzator.A140128_104517_poj_sov

BÖHMANOVÁ, Kateřina. 2013. *Policie České republiky – KŘP Karlovarského kraje*. [online]. [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kradeze-pojistny-podvod.aspx>

BUBÁK, Zdeněk. 2019. *Pojistné podvody v roce 2018*. [online]. [cit. 2019-10-26]. Dostupné z: <https://finparada.cz/5483-Pojistne-podvody-v-roce-2018.aspx>

CZSO. 2019. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

ČAP. 2014. *Pojistný podvod*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP, [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-vpraxi/pojistny-podvod>.

ČAP. 2014. *Základní informace*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP, [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/organizacni-struktura/zakladni-udaje>

ČAP. 2014. *Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP, [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-v-praxi/zprostredkovatele>

ČAP. 2017. *Tisková zpráva*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: http://www.cap.cz/images/tiskove-zpravy/180113_Pojistny_podvod_final.pdf

ČESKOVDATECH.CZ. 2018. *Pojistné podvody po česku*. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/82-pojistne-podvody-po-cesku/>

ČNB. 2018. *Regulace a dohled na pojišťovnami a zajišťovnami*. [online]. cnb.cz, [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/postaveni-dohledu/regulace-a-dohled-nad-pojistovnami-a-zajistovnami/>

DAŇHELKA, Jan, KUBÁT, Jan, ŠERCL, Petr, ČEKAL, Radek. 2014. *POVODNĚ V ČESKÉ REPUBLICE V ČERVNU 2013*. Praha. ISBN 978-80-87577-41-7.

DUCHÁČKOVÁ, Eva a DAŇHEL Jaroslav. 2012. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-078-2.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. 2015. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-87865-25-5.

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ. 2008. *Pojistný podvod*. [online]. Praha, [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/pojistovnictvi/pojistny-podvod>

GENERALI POJIŠŤOVNA. 2019. *V roce 2018 odhalila Generali podvody za 128 milionů*. [online]. [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://www.opojisteni.cz/spektrum/v-roce-2018-odhalila-generalis-podvody-za-128-milionu-nejvice-za-uplynulych-25-let/c:15869/>

HONČÍKOVÁ, Michaela. 2018. *Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje*. [online]. [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-jihoceskeho-kraje-zpravodajstvi-pojistny-podvod.aspx>

HRADEC, Milan. 2014. *Pojistné podvody*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, Edice EUPRESS, 2014. ISBN 978-80-7408-089-0.

JOKLOVÁ, Martina. 2012. *Policie České republiky – KŘP Jihočeského kraje*. [online]. [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pojistny-podvod-799984.aspx>

KÁŇA, Milan. 2010. *Počet pokusů o pojistné podvody loni opět stoupl*. [online]. [cit. 2019-12-04]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/249218-pojistovny-pocet-pokusu-o-pojistne-podvody-loni-opet-stoupl/> KÁŇA, Milan

KARFÍKOVÁ, Marie a Vladimír PŘIKRYL. 2010. *Pojišťovací právo*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-45-5.

KONÍČEK, František. 2013. *Za podvody s nemocenskými dávkami hrozí i vězení*. [online], [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/za-podvody-s-nemocenskymi-davkami-hrozi-i-vezeni/>

KREJČÍ, Kateřina. 2019. *Policie České republiky – KŘP karlovarského kraje*. [online]. [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pojistny-podvod-901537.aspx>

LITSCHMANNOVÁ, Martina. 2014. *JEDNODUCHÁ LINEARNÍ REGRESE*. [online], [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://homel.vsb.cz/~lit40/STA1/Cviceni/PDF/14cRegrese.PDF> ČR. 2019. *Ministerstvo dopravy*. [online]. Praha: Ministerstvo dopravy České republiky [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz>

PAVLIŠTA, Zdeněk. 2012. *pojistný podvod*. [online]. Liberec: Technická Universita v Liberci, Dostupné z: https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/11164/mgr_21036.pdf?sequence=1

POJISTNÝ OBZOR. 2013. *Časopis českého pojišťovníctví*. ČAP: Česká asociace pojišťoven [online]. Praha: ČAP, [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <file:///C:/Users/MNEK~1/AppData/Local/Temp/archiv-2013-1.pdf>

PORADA, Viktor a Vlastimil PRŠAL. 2001. *Vyšetřování trestného činu pojistného podvodu. Pojistné rozpravy: Pojistně teoretický bulletin.* (10), 21.

PROQUEST. 2019. *Databáze článků ProQuest* [online]. Czech News Agency, Prague: ProQuest. [cit. 2019-10-08]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/2169240164?accountid=17116>

RED. 2017. *Nejčastější pojistné podvody a historiky podvodníků.* [online]. [cit. 2019-09-24]. Dostupné z: <https://www.nasepenize.cz/nejcastejsi-pojistne-podvody-a-historiky-podvodniku-291721>

SVOBODA, Jakub. 2010. *Krize udělala z mnoha Čechů pojistné podvodníky.* [online]. [cit. 2019-12-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/krize-udelala-z-mnoha-cechu-pojistne-podvodniky-24707>

ŠRÝTROVÁ, Vladimíra. 2019. *Policie České republiky – KŘP Libereckého kraje.* [online]. [cit. 2019-11-14]. <https://www.policie.cz/clanek/zinscenovali-dopravni-nehodu.aspx>

URM. 2018. *Největší pojistné události století.* [online]. Praha: info.cz, [cit. 2019-09-23]. Dostupné z <https://www.info.cz/magazin/podivejte-se-na-nejvetsi-pojistne-udalosti-stoleti-nejhorsibylrok192937400.html>

VCRASHUS.COM. *The Ideal Tool for Insurance Professionals.* [online]. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z: <https://www.vcrashusa.com/insurance>

Zákon č. 40/2009 Sb. Ze dne 8. 1. 2009, trestní zákon.

ZÁMEČNÍK, Petr. 2019. *Cestovní pojištění: Aby se nestalo noční můrou.* [online], [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/cestovni-pojisteni-aby-se-nezmenilo-v-nocni-muru/>